

TÜSİAD International Yürütme Kurulu Üyesi Adnan Nas
“Mevcut Ar-Ge Düzenlemelerinde Karşılaşılan Sorunlar, Çözüm Önerileri ve
Başarılı Ülke Uygulamalarına İlişkin Görüş Belgesinin Tanıtımı”
26 Mayıs 2010 – TS/INT/10/025

Değerli Konuklar,

Şu anda yıllık yaklaşık 5 bio USD ar-ge harcamasına ulaştık, ama hala milli gelire oran yönünden % 1’in altındayız. Oysa gelişmişler % 3’ün üstünde, Çin bile % 1,5. Son yıllardaki teşvikler önemli sonuçları sağladı, rakamsal olarak ifade etmek gerekirse teknoloji ve ar-ge merkezlerinden yapılan ihracat 540 mio \$’a çıktı, biten proje 6 bin, patent sayısı 297, ar-ge yapan firma sayısı ise 1302. Firma sayısı 2004 yılında 316 idi. Türkiye’de Ar-ge merkezi kuran firma sayısı 56’ya, yatırım miktarı da 450 mio \$’a çıktı. Bu trendin artarak devamı yurtiçi katma değer üretiminde sıçrama yaratacaktır.

Ekonominin başlıca yapısal darboğazlarından birim aşma ve geleceğini güven altına alma yolunda hayati önemi olan ar-ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin teşviki, 2001 tarihli Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile başlatılan hamleyi 2008 tarihli 5746 sayılı Kanun ile daha geniş kapsamlı ve sistematik hale getirilerek önemli bir dinamizm kazandı. Özellikle Arge merkezi kuranların proje gerektirmeksizin desteklenmesi, şirketlerin “rekabet öncesi işbirliği” çerçevesinde üretecekleri projelerin kapsama alınması, genç yeteneklerin “teknogirişim sermayesi desteği” ile özendirilmesi; GV istisnası/SSK işveren payının 5 yıl süre ile Maliye Bakanlığı’na karşılanması, indirilemeyen arge indiriminin yeniden değerlendirme ile artırılması, 500 kişi üzeri arge personeli çalıştıranlara cari yıldaki ar-ge harcamasındaki artış oranında yüksek indirim hakkı tanınması ile küresel arge yatırımlarının çekilmesinin hedeflenmesi çok olumlu gelişmeler.

Ancak artan farkındalığa ve gelişen mevzuata rağmen, teşvik ve destek uygulamalarında sorunlar ile karşılaşmakta, öte yandan konu ile ilgili farklı mevzuat ve yetkili kurumlar arasında uyum ve koordinasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ **(Ana Başlıklarıyla)**

1) Arge mevzuatının (KVK, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, 5746 sayılı Kanun gibi üç temel ve değişik kurumlara ait karar, tebliğ ve yönetmelikler) birleştirilip hiç değilse iki çatı yani 5746 sayılı kanun ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri altında harmonize edilerek toplanması, yatırımcılara kolaylık, yaklaşım ve terminolojide homojenlik sağlanması; arge’de yerli ve yabancı kurumlara muhatap olacak ve Maliye, Sanayi Bakanlıkları ve Tübitak ve benzeri kurum yetkililerini bünyesinde toplayan **özel bir birim oluşturulması** uygulamada netlik ve hızlanma sağlayacaktır.

2) İlgili vergi mevzuatındaki farklı ve çelişik tanımlamaların giderilmesi gerekiyor. KVK 1 no.lu tebliğde Ar-ge departmanında fiilen kullanılan, 5746 da sadece Ar-ge Merkezi bünyesinde yapılan şeklinde tanımlanan **giderlerin Ar-ge Proje Yönetimi için yapılan tüm**

giderlere dönüştürülmesi gereği; **dışarıdan alınacak hizmetlerde % 20’lik limitin gerçekçi olmaması**, ayrıca 5746’daki bu limitle Tübitak’ın bunu sadece yurtdışı hizmetlere uygulayan mevzuatı arasındaki çelişkinin giderilmesi ve hatta amaç bilgi üretimi olduğuna göre limitin kaldırılması; Ar-ge’de çalışan personel ücreti, KVK’da Ar-ge harcaması sayılmayışı ancak 5746’da bunun oransal olarak dikkate alması çelişkili- 5746 esas olmalı. (kısmen Ar-ge’de kullanılan makine ve bina amortismanı da aynı) VUK Tebliğinin Arge ile oluşan gayrimaddi haklar için 5 yıllık amortisman öngörmesinin yanlışlığı, faydalı ömür kısa ise-yazılım gibi -daha kısa amortisman süreci olmalı. Finansman giderleri 5746’da yok. KVK Tebliğinde var.. Kira giderleri de aynı, 5746, nakit desteklerin fonda toplamasını ve Ar-ge harcamalarından düşüklüğü öngörüyor. Oysa nakit destek, harcamadan sonraki dönemlerde alındığından gelir yazılması ya da fona alınsa da Ar-ge indiriminden düşülmemesi gerek. 5746’da olduğu gibi indirilemeyen Arge’nin yeniden değerlendirilme ile yükseltilmesi gerek.

5746 ve KVK arasında yatırımcı proje bazında seçimlik hakka sahip olmalı, KVK’yı kullananlara da sigorta primi, GV stopaj istisnaları damga vergisi istisnası tanınmalı; farklı mevzuatın yatırımcı lehine hükümleri hepsine uygulanmalı. 5746’da her Ar-ge harcaması aktifleştirilirken, KVK’da gayrimaddi hakka yönelik olmayanlar gider yazılıyor; TMS’da ise araştırma safhası giderleştirilirken, geliştirme aşaması aktifleştiriliyor. TMS esas olmalı. 5746’da Damga Vergisi muafiyeti öngörülüyor ama tebliğde ve uygulamada kamu kuruluşlarınca düzenlenmeyen (mesela şirketlerarası sözleşmeler) kağıtlar kapsam dışı ki bu, kanuna aykırı. TUBİTAK’ın nakit destek kapsamından çıkardığı harcamaların Arge indirimine de esas alınmamasını önleyecek düzenleme lazım; KVK ‘da olduğu gibi 5746’da da alternatif onay mekanizması olmalı. 5746 sayılı Kanuna aykırı olarak uygulama yönetmeliğinde başvurudan (GİB’na başvuru) değil, destek karar tarihinden itibaren yapılan harcamalar Ar-ge indirimine tabi oluyor.

3) Birden fazla kuruluşun bir araya gelerek “AR-GE Merkezi” oluşturmalarına izin verilmeli. (veya Arge şirketi) böylece kaynak israfı ve verimsizlik önlenir.

4) **Teknoloji Geliştirme Bölgeleri** için tanınan vergi istisnalarının, 5746 sayılı kanun gibi **2023’e kadar uzatılması** ve böylece yatırımların devamına imkân sağlanması gerekir. Bu konu yeni tasarıda öngörülüyor. Ayrıca **bölge dışında arge ve yazılım faaliyetinde GV tesviği** verilmeli. Nihayet arge sonucu ürünlerin satış kazançları, çoğu ülkede olduğu gibi, vergi dışı kalmalı. Damga Vergisi istisnası da sadece ücretlere değil, bütün kâğıtlara uygulanmalı. Arge ve yazılım için ithal edilen ekipman ve yazılımda vergi istisnası bulunmaması da eksiklik.

5) ARGE KDV’si: (1.5.) Ar-ge ürünü gayrimaddi hak satış ve kiralamasında KDV istisnası, hizmet ihracatı kapsamına girmeme riski (dolaylı olarak yurtiçinde yararlanma sayılıyor), Arge kapsamındaki ithalata KDV istisnası düşünülmeli, bölgedeki hizmetlere ilişkin KDV istisnası da tam istisna olmalı.

6) ARGE-SGK Mevzuatlarında çelişkiler var. 5746 kanun ve yönetmeliğinde 50 kişi dışında şart yokken, Ar-ge’ye ilişkin SGK genelgesinde SGK destek primine tabi çalışanların prim ödeme gün sayılarının dikkate alınmayacağı söyleniyor. Kanuna aykırı. Ayrıca SGK Genelgesindeki örnekle tam zamanlı çalışan tanımlamasına uymuyor. Ayrıca SGK Genelgesi ile sigorta primi işveren hissesi desteğinin yarısının hesabında ücret dışındaki ikramiye, prim vb.nin dikkate alınmayacağı söyleniyor ki GVK’na aykırıdır.

7) Nakit destek uygulamaları: (Tübitak, Teydeb, TTGV)

Sürecin uzunluğu, proje değişikliklerinin zor olması, teminat mektuplarının süresiz ve yüksek olması, yabancı ortaklar ile yapılan geliştirme ve adaptasyon projelerinin kabulünde zorluk, vergi ve SGK borcu yoktur yazısının elektronik ortamda temini gereği.

Uygulama esaslarına göre Tübitak desteği başvurusu için finansal oranların iyi olması bekleniyor; krizde durumu kötü olduğu halde Arge'ye devam edenler olabilir.

Nakit desteğin prosedürel tamamlanması 1 yıl sürüyor. Özkaynağı sınırlı şirketler açısından bunun kısaltılması lazım.

Hakemler ile ilgili kriterlerin yükseltilmesi, uluslararası projeler için AB destek program bilgisi, reddedilen projeler için ombusmanlık.

Önemli teknolojilerde ticarileşme ve ihracat zaman alıyor; yine de desteklenmeli. (Uygulamada pek desteklenmiyor)

Dolaylı masraflar (overheads)ın da genel muhasebe kuralları çerçevesinde proje maliyetine eklenmesine izin verilmeli.

Proje başlangıç tarihinin başvuru tarihinden 3 ay sonra değil önce olarak belirlenmesi lazım.

Dar mükellef temsilcilik ve şubelerinin de yararlanabilmesi lazım.

Yurt dışına yapılan Arge de destek kapsamına alınmalı.

Reddedilen projelerde aydınlatma gereği ve ombudsmanlık.

Proje döneminde yapılmayan harcamalar da alınmalı. (Muvazaalı değilse)

Personel giderleri desteğinde asgari ücretin katkısı şeklindeki sınırlamalar yükseltilmeli; ayrıca verimliliği artırmaya yönelik prim ödemelerinin destek dışı bırakılması çelişkili.

Kamu ihalelerine katılanların arge projelerinin kabul edilmemesi de tartışmalı Küresel şirketlerin argeden caydırılması sonucunu yaratabilir.

DÜNYA UYGULAMALARI

Yurtdışı iyi uygulamalarla kıyaslamanın “bizde aşağı yukarı iyiyiz” şeklinde değil, farklı uygulamaların en iyi yanlarının Türkiye’ye uygulayalım tarzında olması lazım. Çünkü aradaki mesafeyi kapatmalıyız.

Sözleşme;

Yerel yönetim desteği

Erken teknoloji

Altyapı yatırım desteği

Bina, arsa, dolaylı harcama maliyetlerinde destekler

Kobi’ler için % 65 nakit desteği (KOBİ’ler –Polonya)

KOBİ ve yenilikçi firmalara ilk 3 yıl KV muafiyeti, izleyen 3 yıl için % 50 istisna (Fransa) ve 3 yılın sonunda iade

% 175'e varan arge indirimi ve zararın diğer grup şirketlerince kullanılması ya da iade (İngiltere)

Tayvan'da bioteknoloji/yarı iletken gibi yüksek teknoloji ve ihracat focusu (Hindistan'da ve Tayvan'da bilim ve endüstri parkları)

Uzmanlık ve kalifiye işgücü için yoğun destek

AGÜ'lerde düşük maliyetli işgücü (esnek istihdam ve geçici çalışma)

gibi açılardan mevzuatımızı güçlendirmemiz, kısa sürede sonuç almamıza yardımcı olacaktır.